

कथा

भारताच्या महान स्वातंत्र्य संग्रामातील अज्ञात नायकांच्या

कर्तारसिंग सराभा - हसता हसता फाशी जाणारा धाडसी युवक

ठिकाण: लुधियाना, पंजाब

कर्तारसिंग सराभा यांचा जन्म 1896 मध्ये झाला. ते लहानपणापासूनच खूप हुशार आणि जिद्दी होते. त्याची सर्वात महत्त्वाची गोष्ट म्हणजे देशाबद्दलचे प्रेम. जेव्हा ते अवघ्या 15 वर्षांचे होते तेव्हा त्याच्या मनात स्वातंत्र्याची ठिणगी पेटली. वयाच्या १८ व्या वर्षी ते अभ्यासासाठी अमेरिकेला गेले. तिथे त्यांनी पाहिले की, अनेक भारतीय स्थलांतरित देखील आपला देश स्वतंत्र करण्याचा प्रयत्न करत आहेत. तिथे असताना 'गदर पार्टी' या पक्षात त्यांनी प्रवेश केला. हा पक्ष परदेशी भूमीवर राहून भारतात क्रांती करण्याच्या प्रयत्न करत होता.

कर्तारसिंग यांनी बेधडकपणे ब्रिटिश राजवटीविरुद्ध काम सुरू केले. त्यांनी गुप्तपणे लोकांना स्वातंत्र्यासाठी तयार केले, देशभक्तीपर लेख आणि कविता लिहिल्या आणि गुप्तपणे पत्रिका छापल्या.

1914 मध्ये ते भारतात परतले आणि त्यांनी बंडाची योजना आखली. पण लवकरच ही बातमी इंग्रजांना मिळाली. कर्तारसिंगना अटक झाली. इंग्रजांच्या विरोधात काम केल्याबद्दल त्यांना न्यायालयात माफी मागायला सांगितल्यावर त्यांनी गर्जना केली - "मी माफी का मागू? आम्हाला गुलाम बनवल्याबद्दल तुम्ही सर्वांनी आमची माफी मागितली पाहिजे. देशाला स्वतंत्र करणं हा गुन्हा नाही. जर माझ्याकडे 100 जन्म असते तर मी ते सर्व देशासाठी बलिदान दिले असते!"

वयाच्या अवघ्या 19 व्या वर्षी त्यांना फाशी देण्यात आली. कर्तार सिंग यांनी अगदी लहान वयातच आपल्या प्राणाची आहुती दिली. भारत स्वतंत्र होताना ते पाहू शकले नाहीत, पण त्यांचे बलिदान व्यर्थ गेले नाही. त्यांच्या हौतात्म्याने हजारो तरुणांना स्वातंत्र्याच्या मार्गावर चालण्याची प्रेरणा दिली - त्यापैकी एक होते **शहीद-ए-आझम भगतसिंग**, ज्यांनी त्यांना आपले गुरू मानले.

शिकवण: कर्तारसिंगची सराभा यांची कथा आपल्याला शिकवते की, वय कधीही महत्त्वाचे नसते - तुमचा हेतू, तुमचे धैर्य आणि देशावरील तुमचे प्रेम महत्त्वाचे असते. या हुतात्म्यांचे आपण सर्व ऋणी आहोत; ज्यांनी कोणत्याही स्वार्थाशिवाय न घाबरता आणि आनंदाने देशासाठी बलिदान दिले.

कथा

भारताच्या महान स्वातंत्र्य संग्रामातील अज्ञात नायकांच्या

वीरबाला कनकलताची कथा

ठिकाण: बारंगबाड़ी, असम

अनेक वर्षांपूर्वी आसाममधील एका लहानशा गावात एक धाडसी मुलगी जन्माला आली – तिचे नाव होते कनकलता बरुआ. ती फक्त 17 वर्षांची होती, पण देशाबद्दलचे प्रेम आणि धैर्य तिच्या मनात ओसंडून वाहत होते. लहानपणीच आई-वडिलांचे निधन झाले, पण आजीने प्रेमाने तिचे संगोपन केले. अभ्यासात हुशार असलेल्या कनकलताच्या मनात सतत एक प्रश्न घोळत असे – **“माझा देश स्वतंत्र का नाही?”**

1942 मध्ये गांधीजींनी ‘भारत छोडो’ आंदोलन सुरू केले

तेव्हा आसाममध्ये इंग्रजांच्या पोलीस ठाण्यावर तिरंगा फडकवण्याचा निर्णय झाला. कनकलताने ठरवले – **“आता मी घरी बसणार नाही, मला स्वातंत्र्यासाठी लढायचे आहे.”**

त्या दिवशी ती साथीदारांसह 80 मैल चालत गोहपूर पोलीस स्टेशनकडे निघाली. हातात तिरंगा, ओठांवर घोषणा – **“करेंगे या मरेंगे!”**. पोलीसांनी इशारा दिला – **“पुढे आलात तर गोळ्या घालू!”** पण ती ठामपणे म्हणाली – **“शरीर नश्वर आहे, पण आत्मा अमर आहे. आम्ही योग्य गोष्टीसाठी लढत आहोत.”** ती पुढे सरसावली आणि गोळी तिच्या छातीत लागली.

पण आश्चर्य म्हणजे – कनकलता पडली तरी तिरंगा झुकला नाही. दुसरा तरुण मुकुंद झेंडा घेऊन पुढे गेला, **तोही शहीद झाला.** तरीही बाकीचे मित्र पुढे गेले आणि शेवटी त्या पोलीस स्टेशनवर तिरंगा फडकवण्यात आला.

शिकवण: कनकलता शिकवते की, देशभक्तीला वयाची नव्हे, तर साहसाची गरज असते. कनकलता स्वतः स्वातंत्र्य पाहू शकली नाही, पण तिच्या धैर्याने हजारो तरुणांना प्रेरित केले. आपले स्वातंत्र्य हे अशा वीरांचे देणे आहे, ज्यांनी देशासाठी प्राण अर्पण केले.

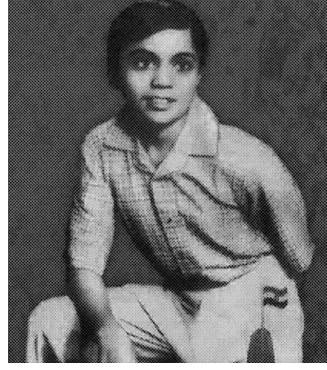
कथा

भारताच्या महान स्वातंत्र्य संग्रामातील अज्ञात नायकांच्या

शिरीष कुमार मेहता – तिरंग्यासाठी प्राणाची आहुती देणारा निडर मुलगा

ठिकाण: नंदुरबार, महाराष्ट्र

ही कथा एका किशोरवयीन मुलाची आहे जो केवळ 15 वर्षांचा होता परंतु त्याच्या हृदयात धैर्य आणि देशभक्तीचा ज्वालामुखी धगधगत होता. त्याचे नाव होते शिरीष कुमार.

वर्ष होते 1942. भारत छोडो आंदोलन देशभर पसरले होते. अनेक ठिकाणी लोक ब्रिटिश कार्यालये, पोलीस स्टेशन आणि सरकारी इमारतींमधून युनियन जॅक काढून तिरंगा फडकवत होते. महाराष्ट्रातील नंदुरबारमध्येही लहान मुले आणि तरुणांची मोठी मिरवणूक काढण्यात आली. त्या मिरवणुकीचे नेतृत्व केले होते शिरीष कुमारने.

हातात तिरंगा घेऊन मिरवणूक ब्रिटिश कार्यालयाजवळ येताच पोलिसांनी मार्ग अडवला. त्यांनी इशारा दिला - "मागे जा नाहीतर तुम्हाला गोळ्या घातल्या जातील!" पण शिरीष घाबरला नाही. तो ओरडला - "आम्ही स्वातंत्र्य घेऊ!" आणि मग तिरंगा हातात धरून छाती उंच धरून तो पुढे सरकला.

धॉय! गोळी झाडली... शिरीष कुमार तिथेच खाली पडला – पण तिरंगा हातातून खाली पडला नाही. वयाच्या अवघ्या १५ व्या वर्षी महान लोक ज्याची कल्पनाही करू शकत नाहीत ते त्यांनी केले. त्यांच्या बलिदानाने संपूर्ण परिसर हादरला. लोकांनी त्याला खांद्यावर उचलले आणि म्हणाले - "शिरीष कुमार, जिंदाबाद!"

त्यांच्या स्मरणार्थ नंदुरबारमध्ये बाल शहीद शिरीष कुमार स्मारकदेखील बांधले आहे.

शिकवण: शिरीष कुमारची कथा आपल्याला हेच शिकवते की देशभक्तीसाठी वयाची नव्हे तर धैर्याची गरज असते. जेव्हा कोणी निर्भयपणे जे योग्य आहे त्यासाठी उभा राहतो, तेव्हा तो इतिहास घडवतो. आपल्या सर्वांना जे स्वातंत्र्य मिळाले आहे ते अशा शूर मुलांच्या त्यागाने मिळाले आहे. या तिरंग्याचे महत्व आपण नेहमी लक्षात ठेवले पाहिजे.

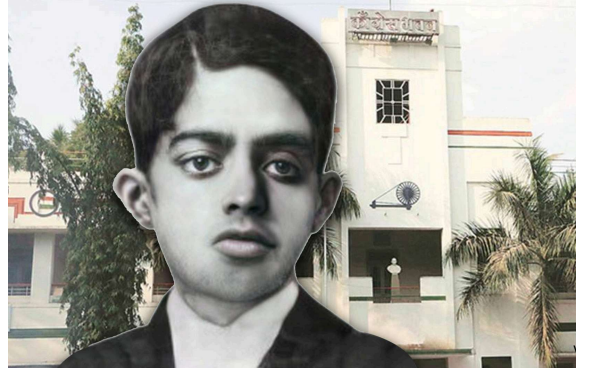
कथा

भारताच्या महान स्वातंत्र्य संग्रामातील अज्ञात नायकांच्या

स्वातंत्र्यसैनिक नारायण दाभाडे - एका तरुणाचे बलिदान

ठिकाण: पुणे, महाराष्ट्र

तुम्ही कधी विचार केला आहे - शाळेत जाताना तुम्ही इंग्रजांविरुद्ध घोषणा दिल्यास काय होईल?

आज आपण मोकळेपणाने बोलू शकतो – पण 1942 मध्ये घोषणाबाजी करणे म्हणजे तुरुंग किंवा मृत्यू असेच होते! आणि त्या काळातले असेच एक कॉलेजचे विद्यार्थी होते - नारायण दाभाडे. ना कोणी मोठा नेता, ना मंत्री - फक्त एक भारतीय तरुण, ज्याच्या नसानसांत देशभक्ती वाहत होती.

ही कथा 'भारत छोडो' आंदोलनादरम्यानची आहे. जेव्हा गांधीजींनी देशवासीयांना सांगितले - "आता बास! इंग्रजांनी भारत सोडलाच पाहिजे!"

त्या दिवशी संपूर्ण देशात वीज संचारली. वृद्ध, तरुण, लहान विद्यार्थीही रस्त्यावर उतरले. नारायण दाभाडे पुण्याच्या गरवारे कॉलेजमध्ये शिकलेला असा एक धाडसी विद्यार्थी होता. त्या दिवशी सारी हिंमत एकवटून तो रस्त्यावरून निघाला - "इंग्रजांनो भारत सोडा!" अशी घोषणाबाजी करत.

टिळक रोडवरील रस्ते घोषणांच्या आवाजाने दुमदुमत होते. तो आणि त्याचे साथीदार निर्भयपणे मिरवणूक काढत होते. मग इंग्रजांनी मार्ग अडवला. इंग्रज म्हणाला, "बाजूला व्हा!". मात्र नारायण दाभाडे मागे हटला नाहीत. तो म्हणाले - "आम्ही आमच्या देशासाठी स्वातंत्र्य मागत आहोत - आणि तो आमचा हक्क आहे!"

आणि मग... धमाका! गोळी झाडली! सरळ नारायणच्या छातीत. तो अडखळला... पण पडण्याआधी – त्याने पुन्हा एकदा नारा दिला: "भारत माता की जय!"

तो तरुण अवघा १९ वर्षांचा होता – पण त्याचे धाडस इतके होते की इंग्रजही थक्क झाले.

शिकवण: धैर्य वय पाहत नाही. जे योग्य आहे त्यासाठी ठाम राहतो, तो मृत्यूनंतरही अमर होतो. आज आपल्याला सहज वाटणारे हे स्वातंत्र्य अशा असंख्य बलिदानांतून मिळाले आहे.

कथा

भारताच्या महान स्वातंत्र्य संग्रामातील अज्ञात नायकांच्या

भगत सिंह झुगियान

ठिकाण: होशियारपुर, पंजाब

ही आणखी एका भगतसिंहांची अत्यंत प्रेरणादायी गोष्ट आहे, ज्यांनी फारच लहान वयात आपल्या अद्भुत धैर्य आणि देशभक्तीने इंग्रजांना चकीत केले. **भगतसिंह झुगियान** यांचा जन्म पंजाबच्या होशियारपूर जिल्ह्यात झाला. ते इयत्ता **चौथीत** शिकत होते, पण जोश आणि धैर्यात ते कुठल्याही मोठ्या योद्ध्यापेक्षा कमी नव्हते. एकदा शाळेच्या सभेत एका इंग्रज

अधिकाऱ्याने त्यांना “इंग्रज सरकार जिंदाबाद” अशी घोषणा देण्यास सांगितले. फक्त अकरा वर्षांचे असलेले भगतसिंह झुगियान जोरात ओरडले — “इंग्रज सरकार मर्दाबाद, हिंदुस्तान जिंदाबाद!”

ब्रिटिश अधिकाऱ्याने त्यांना मारहाण केली आणि या भागातील कोणत्याही शाळेत त्यांना घेतले जाऊ नये अशी व्यवस्था केली.

पण भगतसिंहांनी **हार मानली नाही**. ते स्वातंत्र्य संग्रामात गुप्त संदेशवाहक आणि प्रेस चालक बनले. अंधान्या रात्री ते '**उदारा प्रेस**' नावाच्या मशीनचे जड भाग पोत्यात भरून गुप्त क्रांतिकारकांच्या तळांवर पोहोचवत. आणि काही दिवसांनी खत, धान्य आणि रसद घेऊन परत येत — **त्यांच्या साहसामुळे पोलीसही त्यांना घाबरू लागले!**

त्यांनी फक्त स्वातंत्र्य संग्रामातच योगदान दिले नाही, तर स्वातंत्र्यानंतरही शेतकरी आणि मजुरांसाठी ते काम करत राहिले. १९४५ मध्ये त्यांनी **आजादी कमिटी** स्थापन केली. तिथे लोकांना शांतता, देशभक्ती आणि सहकार्य यासाठी जागरूक केले जात होते. ब्रिटिश सरकारने त्यांच्यावर कठोर कारवाई केली, तरीही ते घाबरून मागे हटले नाहीत.

शिकवण: वय कधीही महत्त्वाचे नसते; जर जिद्द आणि धैर्य भरपूर असेल, तर लहान मुलगाही मोठे काम करू शकतो. खरे स्वातंत्र्य म्हणजे फक्त बंड नव्हे, तर सेवा, एकता आणि देशभक्ती होय. अशा लोकांना आपण **स्वातंत्र्याचे सैनिक** म्हणतो. यांची नावे कदाचित फारशी प्रसिद्ध नसतात, पण प्रेरणा देण्यात मात्र ते सर्वात मोठे असतात.